

La participación valenciana en

La participació valenciana en

La Ruta de la Seda

Historia, paisaje y patrimonio

Història, paisatge i patrimoni



ÍNDICE / ÍNDEX

- 7 Presentación / **Presentació**
M^a Vicenta Mestre
- 8 Presentación / **Presentació**
Ricardo Franch Benavent
- 10 La seda en el Siglo de Oro del comercio valenciano Bajomedieval
La seda en el segle d'or del comerç valencià baixmedieval
Germán Navarro Espinach
- 16 La creación del gremio de “velluters” y sus primeras ordenanzas
La creació del gremi de velluters i les seues primeres ordenances
Germán Navarro Espinach
- 22 La primacía de los sederos en el mundo gremial valenciano y su participación en las Germanías
La primacia dels seders en el món gremial valencià i la seua participació en las Germanies
Germán Navarro Espinach
- 28 Producción y exportación de seda a Castilla en los siglos XVI y XVII
Producció i exportació de seda a Castella en els segles XVI i XVII
Ricardo Franch Benavent
- 34 El contrabando de seda con Castilla y la exportación de simiente de seda en los siglos XVI y XVII
El contraban de seda amb Castella i l'exportació de llavor de seda en els segles XVI i XVII
Daniel Muñoz Navarro
- 40 Artesanado y producción textil en los siglos XVI-XVII
Artesanat i producció tèxtil als segles XVI-XVII
Ricardo Franch Benavent
- 46 El privilegio del colegio del arte mayor de la seda de Valencia y las bases del despegue del siglo XVIII
El privilegi del col·legi de l'Art major de la seda de València i les bases de l'enlairament del segle XVIII
Ricardo Franch Benavent
- 52 El cultivo de la morera y la producción de seda en el Reino de Valencia durante el siglo XVIII
El cultiu de la morera i la producció de seda en el Regne de València durant el segle XVIII
Ricardo Franch Benavent
- 58 Los tratados de agronomía y las tentativas para mejorar el cultivo de la morera
Els tractats d'agronomia i les temptatives per millorar el cultiu de la morera
Ricardo Franch Benavent

- 64 La prohibición de la exportación de seda y las medidas adoptadas para el control de la producción y circulación de la materia prima
 La prohibició de l'exportació de seda i les mesures adoptades per al control de la producció i circulació de la matèria prima
 Ricardo Franch Benavent
- 70 Las fases iniciales del proceso de producción: de la hilatura al tintado de la seda
 Les fases inicials del procés de producció: de la filatura al tintat de la seda
 Ricardo Franch Benavent
- 76 La lonja y la comercialización de la seda en la ciudad de Valencia
 La llotja i la comercialització de la seda a la ciutat de València
 Ricardo Franch Benavent
- 82 El crecimiento del artesanado sederero y de la producción textil en el siglo XVIII
 El creixement de l'artesanat seder i de la producció tèxtil en el segle XVIII
 Ricardo Franch Benavent
- 88 La diversidad tipológica de la producción textil: del tafetán al terciopelo o el tisú
 La diversitat tipològica de la producció tèxtil: del tafetà al vellut o el tissú
 Ricardo Franch Benavent
- 94 La comercialización de los tejidos de seda
 La comercialització dels teixits de seda
 Ricardo Franch Benavent
- 100 La industria de la seda en Requena. A la estela de la valenciana
 La indústria de la seda a Requena. En l'estela de la valenciana
 Daniel Muñoz Navarro
- 106 La moda y las tentativas de modernización de la sedería valenciana
 La moda i les temptatives de modernització de la sederia valenciana
 Ricardo Franch Benavent
- 112 La crisis gremial y la decadencia de la producción textil desde finales del siglo XVIII
 La crisi gremial i la decadència de la producció tèxtil des de finals del segle XVIII
 Ricardo Franch Benavent
- 118 Las tentativas de modernización y mecanización de la hilatura
 Les temptatives de modernització i mecanització de la filatura
 Ricardo Franch Benavent
- 124 La pervivencia y el recuerdo de la seda
 La pervivència i el record de la seda
 Daniel Muñoz Navarro
- 130 Localización de los recursos turísticos vinculados a la historia de la seda de la Comunidad Valenciana
 Localització dels recursos turístics vinculats a la història de la seda de la Comunitat Valenciana
 Ricardo Franch Benavent





La Ruta de la Seda, más allá de las rutas comerciales organizadas a partir del negocio de la seda china, constituyó un flujo de mercancías pero también de técnicas e ideas entre las civilizaciones de nuestros continentes.

Las industrias vinculadas con la seda supusieron una importante actividad económica en nuestro territorio entre los siglos XV y XVIII, impregnando también nuestras formas culturales y proyectando la ciudad de Valencia en las rutas comerciales en el entorno del Mediterráneo occidental.

La Universitat de València, fundada en 1499, fue creada con esa visión internacional, con el objetivo de contribuir al desarrollo de nuestro territorio y sus personas.

Con esta exposición, la Universitat de València contribuye a la difusión del conocimiento y la investigación desarrollada alrededor de la producción, transformación y comercio de la seda en Valencia y su entorno territorial.

Esta exposición, organizada en paneles de contenidos temáticos de mirada transversal, proporciona una visión de conjunto sobre la participación valenciana en la Ruta de la Seda, sobre la historia, el paisaje y el patrimonio.

Se trata de un excelente trabajo comisariado por el profesor Ricardo Franch y desarrollado por los profesores Germán Navarro y Daniel Muñoz, que ha sido posible gracias a la colaboración de Turisme Comunitat Valenciana y Caixa Popular, en el marco de una iniciativa del Vicerrectorado de Proyección Territorial y Sociedad de la Universitat de València.

M^a VICENTA MESTRE
Rectora de la Universitat de València

La ruta de la seda, més enllà de les rutes comercials organitzades a partir del negoci de la seda xinesa, va constituir un flux de mercaderies, però també de tècniques i idees entre les civilitzacions dels nostres continents.

Les indústries vinculades amb la seda van representar una important activitat econòmica al nostre territori entre els segles XV i XVIII, i també van impregnar les nostres formes culturals i van projectar la ciutat de València en les rutes comercials a l'entorn del Mediterrani occidental.

La Universitat de València, fundada en 1499, va ser creada amb aqueixa visió internacional, amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament del nostre territori i les seues persones.

Amb aquesta exposició la Universitat de València contribueix a la difusió del coneixement i la investigació desplegada al voltant de la producció, transformació i comerç de la seda a València i el seu entorn territorial.

Aquesta exposició, organitzada en plafons de continguts temàtics de mirada transversal, proporciona una visió de conjunt sobre la participació valenciana en la ruta de la seda, sobre la història, el paisatge i el patrimoni.

Es tracta d'un excel·lent treball comissariat pel professor Ricardo Franch i desenvolupat pels professors Germán Navarro i Daniel Muñoz, que ha sigut possible gràcies a la col·laboració de Turisme Comunitat Valenciana i Caixa Popular, en el marc d'una iniciativa del Vicerectorat de Projecció Territorial i Societat de la Universitat de València.

M. VICENTA MESTRE
Rectora de la Universitat de València



La ruta de la seda es el conjunto de vías de comunicación utilizadas desde la antigüedad para la comercialización hacia Europa de los productos exóticos procedentes de Asia, entre los que destacaban los tejidos de seda elaborados en China. Pero, por ellas no solo circulaban mercancías, sino también ideas, técnicas, estilos artísticos, creencias, etc., por lo que contribuyeron a intensificar los vínculos e interrelaciones entre las civilizaciones de ambos continentes. Los musulmanes difundieron en Occidente las técnicas de elaboración de los tejidos de seda, siendo Al-Andalus la primera región europea en la que su producción adquirió una mayor importancia. Pero fueron los italianos los que renovaron el sector, estimulando la elaboración de tejidos lujosos de seda. La importancia que adquirió la ciudad de Valencia en las rutas comerciales del Mediterráneo occidental durante el siglo XV determinó su conversión en el foco fundamental de difusión de las nuevas técnicas textiles en la península Ibérica.

Entre los siglos XV y XIX, la seda tuvo una enorme influencia en la historia y la cultura valenciana. La morera se convirtió en el principal cultivo de las tierras más fértiles de regadío, generando una intensa actividad sericícola en la que intervenían todos los miembros de la unidad

La ruta de la seda és el conjunt de vies de comunicació utilitzades des de l'antiguitat per a la comercialització cap a Europa dels productes exòtics procedents d'Àsia, entre els quals destacaven els teixits de seda elaborats a la Xina. Però no sols hi circulaven mercaderies, sinó també idees, tècniques, estils artístics, creences, etc., per la qual cosa van contribuir a intensificar els vincles i les interrelacions entre les civilitzacions de tots dos continents. Els musulmans van difondre a Occident les tècniques d'elaboració dels teixits de seda, de manera que al-Àndalus va ser la primera regió europea en què la producció va adquirir una major importància. Però van ser els italians els qui van renovar el sector i van estimular l'elaboració de teixits luxosos de seda. La importància que va adquirir la ciutat de València en les rutes comercials del Mediterrani occidental durant el segle XV va determinar que es convertira en el focus fonamental de difusió de les noves tècniques tèxtils a la península Ibèrica.

Entre els segles XV i XIX, la seda va exercir una enorme influència en la història i la cultura valenciana. La morera es va convertir en el principal cultiu de les terres més fèrtils de regadiu i va generar una intensa activitat sericícola en què intervenien tots els membres de la unitat



familiar, y condicionando la propia tipología de la vivienda. Como consecuencia de ello, el Reino de Valencia desplazó desde mediados del siglo XVI a Granada como principal zona productora de fibra de seda de la Península, manteniendo esta hegemonía hasta mediados del siglo XIX. Por su parte, el gremio de *velluters*, creado en 1479, se convirtió rápidamente en el oficio más importante de la ciudad de Valencia. Pero, tras la decadencia de Toledo a finales del siglo XVII, Valencia ostentó la hegemonía en la producción de tejidos de seda de la España del siglo XVIII. Fue este el periodo de mayor esplendor de la sedería valenciana, siendo esta actividad la que condicionaba no solo la economía sino también las relaciones sociales y culturales tanto de la ciudad de Valencia como de la mayoría de las localidades del centro del territorio. Pero la decadencia que experimentó el sector en el siglo XIX dio lugar al deterioro del patrimonio y el olvido de los testimonios de este pasado sedero. La presente exposición pretende contribuir a la recuperación de la memoria colectiva de una actividad que tanta influencia ha ejercido en nuestra historia.

RICARDO FRANCH BENAVENT

Comisario de la exposición
Universitat de València

familiar i que condicionava la tipologia mateixa de l'habitatge. A conseqüència d'això, el Regne de València va desplaçar Granada des de mitjan segle XVI com a principal zona productora de fibra de seda de la Península i va mantenir aquesta hegemonia fins a mitjan segle XIX. Per la seua banda, el gremi de *velluters*, creat en 1479, es va convertir ràpidament en l'ofici més important de la ciutat de València. Però, després de la decadència de Toledo a la fi del segle XVII, València va ostentar l'hegemonia en la producció de teixits de seda de l'Espanya del segle XVIII. Va ser aquest el període de major esplendor de la sederia valenciana fins al punt que aquesta activitat no sols condicionava l'economia sinó també les relacions socials i culturals tant de la ciutat de València com de la majoria de les localitats del centre del territori. Però la decadència que va experimentar el sector en el segle XIX va donar lloc a la deterioració del patrimoni i l'oblit dels testimonis d'aquest passat seder. La present exposició pretén contribuir a recuperar la memòria col·lectiva d'una activitat que tanta influència ha exercit en la nostra història.

RICARDO FRANCH BENAVENT

Comissari de l'exposició
Universitat de València

01

LA SEDA EN EL SIGLO DE ORO DEL COMERCIO VALENCIANO BAJOMEDIEVAL

LA SEDA EN EL SEGLE D'OR DEL COMERÇ VALENCIÀ BAIXMEDIEVAL

GERMÁN NAVARRO ESPINACH
Universidad de Zaragoza

La ciudad de Valencia estaba integrada en las rutas de la seda del Mediterráneo occidental desde el siglo XIV. Era una escala básica para la exportación de la seda del reino de Granada hacia el norte de Italia. Registros fiscales y notariales genoveses de los años 1376-1377 y documentos de la compañía Datini de Prato confirman que los cargamentos de seda granadina (*septa spagnola*) se embarcaban en el puerto de Almería con rumbo a Valencia para desde aquí abastecer de materia prima a las industrias italianas. En 1417 un grupo de mercaderes valencianos obtuvo el monopolio de ese comercio mediante un contrato firmado con el rey nazarí Yusuf III.



La ciutat de València estava integrada en les rutes de la seda del Mediterrani occidental des del segle XIV. Era una escala bàsica per l'exportació de la seda del Regne de Granada cap al nord d'Itàlia. Registres fiscals i notarians genovesos dels anys 1376-1377 i documents de la companyia Datini de Prato confirmen que els carregaments de seda granadina (*septa spagnola*) s'embarcaven en el port d'Almeria amb rumb a València per a des d'ací proveir de matèria primera a les indústries italianes. En 1417 un grup de mercaders valencians va obtindre el monopoli d'aquell comerç mitjançant un contracte signat amb el rei nassarita Yusuf III. Durant tot el segle